

1.9.2004

KONKURSSIPESÄN HALTUUNOTTO 1/2004

(Sisältöä muutettu 16.6.2009, muutokset merkitty lihavoidulla. Myös kieliasua on tarkistettu.)

Tässä suosituksessa käsitellään konkurssipesän haltuunottoon tyypillisesti kuuluvia toimenpiteitä. Konkurssipesien erityispiirteistä johtuen kaikkia tässä mainittuja toimenpiteitä ei ole tarpeen suorittaa jokaisessa pesässä, mutta toisaalta myös muut kuin tässä mainitut toimenpiteet voivat olla välttämättömiä joissakin pesissä.

1 YLEISTÄ

Kun tuomioistuin asettaa velallisen konkurssiin, velallisen omaisuus siirtyy velkojien määräysvaltaan. Omaisuuden hoitamista ja konkurssipesän hallintoa varten tuomioistuin määrää pesänhoitajan, jonka tulee ottaa konkurssipesään kuuluva omaisuus haltuunsa viivytyksettä. Pesänhoitajan on selvitettävä konkurssipesään kuuluva omaisuus ja oikeudet, varmistettava niiden pysyminen konkurssipesän hallinnassa sekä huolehdittava omaisuuden arvon säilymisestä ja oikeuksien voimassapysymisestä. Pesänhoitajalla on oikeus saada poliisilta **poliisilain 40 §:ssä tarkoitettua** virka-apua, **jos pesänhoitajaa estetään suorittamasta tehtäväänsä** (KonkL 14:5.3).

Pesän haltuunottoa tulee jatkaa, vaikka konkurssiin asettamista koskevaan päätökseen on haettu muutosta tai **yrityssaneeraus-hakemus on hylätty ja muutoksenhaku on vireillä konkurssin alkaessa. Liiketoiminnan jatkumisen kannalta keskeisen omaisuuden myymistä ja sopimusten irtisanomista on kuitenkin vältettävä** niin kauan kuin järkevän pesänhoidon kannalta on mahdollista. **Jos konkurssia on haettu peruuntumaan ja peruuntuminen vaikuttaa todennäköiseltä, pesänhoitajan ei tule ryhtyä muihin kuin omaisuuden arvon ja oikeuksien säilyttämisen edellyttämiin sekä tarpeettomien kustannusten rajoittamiseksi välttämättömiin toimenpiteisiin.**

Konkurssiin asettamisen oikeusvaikutukset päättyvät, jos konkurssi peruuntuu, raukeaa tai asettamispäätös kumotaan.

Pesän haltuunoton onnistuminen edellyttää yhteistyötä velallisen kanssa. Pesänhoitajan on kohdeltava velallista asiallisesti ja otettava asianmukaisesti huomioon velallisen etu. **Velallisella on velvollisuus myötävaikuttaa siihen, että pesänhoitaja voi suorittaa hänelle kuuluvat tehtävät. Tähän kuuluu** mm. omaisuuden ja toimitilojen saattaminen pesänhoitajan hallintaan, tietojärjestelmiin opastaminen sekä pesäluettelon laatimista ja pesänhoitajan muiden tehtävien hoitamista varten tarpeellisten tietojen antaminen. Velallisen asemaa koskevat säännökset ovat konkurssilain 4 luvussa. Velallisen oikeuksista ja velvollisuuksista on esite suosituksen 15 liitteenä.

Pesänhoitajan tulee selvittää velalliselle tämän oikeudet ja velvollisuudet konkurssimenettelyssä. Jos velallinen laiminlyö myötävaikutusvelvollisuutensa niin, ettei pesänhoitaja pysty hoitamaan asianmukaisesti tehtäväänsä, pesänhoitajan tulee ensin **kehottaa velallista täyttämään myötävaikutusvelvollisuutensa.** Laiminlyönnin jatkuessa pesänhoitajan tulee hakea tuomioistuimelta **KonkL 4 luvussa tarkoitettuja pakkokeinoja velallista kohtaan.**

Työntekijällä on velvollisuus avustaa pesänhoitajaa pesän selvittämisessä. Pesänhoitajan tulee pyrkiä hyödyntämään työntekijöiden työpanos irtisanomisaikana. Tarkoituksenmukaista voi olla jatkaa sellaisen avainhenkilön (esim. kirjanpitäjän) työsuhdetta, joka voi antaa tarpeellisia tietoja pesän selvittämiseksi.

Jos pesään kuuluu pilaantuvaa tai arvonsa nopeasti menettävää omaisuutta, omaisuus tulee tappioiden välttämiseksi myydä viivytyksettä. Omaisuuden myyntiä on käsitelty laajemmin suosituksessa 11.

Jos pesään ei voida heti konkurssin alkaessa määrätä pesänhoitajaa, tuomioistuin määrää enintään kahden viikon ajaksi tilapäisen pesänhoitajan. Tilapäisen pesänhoitajan ei tule ryhtyä muihin kuin omaisuuden haltuunoton ja hoitamisen sekä konkurssipesän oikeuksien turvaamisen kannalta välttämättömiin toimiin (KonkL 14:5.2). Tyypillisesti tällaisia toimia ovat työntekijöiden työsopimusten ja mahdollisesti muiden kustannuksia aiheuttavien sopimusten päättäminen, pankkitilien sulkeminen, pilaantuvan tai arvonsa nopeasti menettävän omaisuuden myyminen, muun omaisuuden suojaaminen ja vakuuttaminen sekä määräajassa annettavien lausuntojen ja ilmoitusten antaminen.

2

ILMOITUKSET

Konkurssin oikeusvaikutukset alkavat, kun tuomioistuin päättää velallisen asettamisesta konkurssiin. Pesänhoitajan tulee aloittaa pesän haltuunotto tämän jälkeen välittömästi. Tästä syystä on tärkeää, että pesänhoitaja saa tuomioistuimelta viipymättä tiedon konkurssin alkamisesta.

Tuomioistuimen on ennen pesänhoitajan määräämistä kuultava pesänhoitajaksi esitettyä (KonkL 8:1.2). Pesänhoitajaksi esitetyn tulee tässä yhteydessä ilmoittaa tuomioistuimelle, jos hän ei pakottavasta syystä (esimerkiksi matka tai kiireellinen työtehtävä) voi ryhtyä hoitamaan tehtävää välittömästi tai tietynä ajankohtana. Näin voidaan välttyä siltä, että tuomioistuin määräisi konkurssin alkamaan ajankohtana, jolloin pesänhoitaja on tilapäisesti estynyt hoitamasta tehtäväänsä.

Pesänhoitajan tulee viipymättä ilmoittaa velalliselle konkurssin alkamisesta riippumatta siitä, onko tuomioistuin määrännyt ilmoittamisen pesänhoitajan tehtäväksi. Asettamisesta tulee ilmoittaa

velalliselle henkilökohtaisesti tai puhelimitse. Jos tämä ei ole mahdollista, ilmoitus on tehtävä mahdollisimman nopeasti esimerkiksi sähköpostilla, telekopiona tai kirjeitse.

Pesänhoitajan tulee toimittaa konkurssin alkamisesta julkaistu kuulutus tiedoksi kaikille tunnetuille velkojille (KonkL 22:2.2). Ilmoitukset tulee tehdä viivytyksettä, vaikkakaan erityistä määräaikaa ilmoituksen tekemiselle ei ole säädetty. Pesänhoitajan tulee erityisesti huolehtia siitä, että suurimmat velkojat saavat tiedon mahdollisimman nopeasti konkurssin alettua. Muillekin velkojille ilmoitus tulee toimittaa viimeistään pesäluettelon valmistuttua. Jos uusia velkojia tulee ilmi myöhemmin, on ilmoitus näille tehtävä viivytyksettä. Joskus käytännön syistä (lähinnä velkojien huomattava määrä) voi kuitenkin olla tarkoituksenmukaista, että osalle velkojista ilmoitus tehdään vasta yhdessä valvontaa koskevan ilmoituksen kanssa.

Pesänhoitajan on viipymättä toimitettava Suomessa alkaneesta konkurssista ilmoitus niille tunnetuille velkojille, joilla on asuinpaikka tai kotipaikka taikka sääntömääräinen kotipaikka toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa. Ilmoituksen sisällöstä säädetään **maksukyvyttömyysmenettelyistä annetussa** Euroopan unionin neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1346/2000 (**artiklat 40 ja 42**). Asiaa käsitellään tarkemmin suosituksessa 6.

Pesänhoitajan on ilmoitettava konkurssin alkamisesta myös velallisen kotipaikan ja velallisen omistaman kiinteistön sijaintipaikan ulosottoviranomaiselle ja palkkaturvaviranomaiselle sekä velallisen omistaman kiinteistön tai erityisen oikeuden sijaintipaikkakunnan käräjäoikeudelle, alusrekisteriin, ilma-alusrekisteriin ja arvo-osuusrekisteriin, jos konkurssipesään kuuluu tällaista omaisuutta (oikeusministeriön asetus konkurssiasioista 502/2004, 2 §). Palkkaturvaviranomaiselle tehtävässä ilmoituksessa on mainittava, onko velallisen palveluksessa työntekijöitä.

Ilmoitukset velkojille ja palkkaturvaviranomaiselle voi tehdä puhelimitse, jos se on asian kiireellisyyden vuoksi tarpeen. Muille, sekä normaalitilanteessa myös velkojille ja palkkaturvaviranomaiselle, ilmoitus on tehtävä telekopiota tai sähköpostia käyttäen taikka kirjeitse.

Ilmoitus konkurssin alkamisesta on tehtävä asianomaiselle elinkeinoviranomaiselle, jos velallinen harjoittaa elinkeinoa, johon vaaditaan lupa tai rekisteröinti. Kyseiset elinkeinot on lueteltu elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain (122/1919) 3 §:ssä. Esimerkiksi hotelli- ja ravintolatoimialalla ilmoitus alkoholijuomien maahantuontia, tukkumyyntiä, anniskelua tai vähittäismyyntiä harjoittavan yrityksen konkurssista tulee tehdä **sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle (Valvira)** tai lääninhallitukselle. Konkurssipesän on haettava oma myyntilupa, jos se jatkaa kyseistä toimintaa.

Pesänhoitajan velvollisuutta tehdä velallisen verotukseen ja työsuhteisiin liittyviä vero- ja valvontailmoituksia on käsitelty suosituksissa 4 ja 10.

3

KONKURSSIPESÄÄN KUULUVAN OMAISUUDEN HALTUUNOTTO

3.1

Yleistä

Pesänhoitaja vastaa omaisuuden luetteloinnista. Tämän vuoksi pesänhoitajan on henkilökohtaisesti tutustuttava konkurssipesän omaisuuteen sen olennaisilta osiltaan ja annettava selkeät luettelointiohjeet, joiden noudattamista hänen tulee seurata. Fyysisen inventaarion lisäksi pesänhoitajan on pyrittävä selvittämään tilinpäätösten, kirjanpidon ja muun asiakirja-aineiston pohjalta mitä muuta omaisuutta velallisella on.

Pesänhoitajalla on oikeus saada tiedot velallisen pankkitileistä, maksuliikenteestä, rahoitusta koskevista sopimuksista ja sitoumuksista, varallisuudesta, verotuksesta ja muista velallisen taloudellista asemaa tai velallisen harjoittamaa taloudellista toimintaa koskevista seikoista (KonkL 8:9 ja laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta 13.2,2 k). Pesänhoitajan tulee käyttää tätä oikeuttaan selvittäessään velalliselle kuuluvaa omaisuutta.

3.2

Konkurssipesään kuuluva omaisuus

Konkurssipesään kuuluu vähäisin poikkeuksin velallisen ulosmittauskelpoinen omaisuus konkurssin alkaessa sekä konkurssin aikana saatava omaisuus. Säännökset konkurssipesään kuuluvasta omaisuudesta ovat konkurssilain 5 luvussa.

Luonnollisen henkilön konkurssipesään ei kuitenkaan kuulu hänen konkurssin alkamisen jälkeen saamansa omaisuus tai ansaitsemansa tulo. **Tyypillisesti tällaista omaisuutta on velalliselle konkurssin alkamisen jälkeiseltä ajalta kertyvä palkka. Velkoja voi konkurssimenettelyn ulkopuolella periä normaalein perintäkeinoin konkurssisaatavaansa tällaisesta velallisen uudesta omaisuudesta tai tulosta.**

Velallisen pantattu omaisuus kuuluu konkurssipesään. Pesänhoitajan on huolehdittava pantatusta omaisuudesta **samalla tavalla kuin muustakin pesään kuuluvasta omaisuudesta**, jollei pantinhaltijan hoitovelvollisuudesta muuta johdu. Pantatun omaisuuden hoidosta ja sen kustannuksista tulee **sopia** pantinhaltijan kanssa.

Konkurssipesään kuuluu **yleensä** myös velallisen ulkomailta sijaitseva omaisuus. Pesänhoitajan tulee ryhtyä tarpeellisiin toimiin **pesään kuuluvan** ulkomailta olevan omaisuuden saattamiseksi konkurssipesän hallintaan, jos se on taloudellisesti tarkoituksenmukaista. Haltuunotossa tulee tarvittaessa käyttää apuna paikallisia toimijoita. **Jos velallisen pääintressien keskus on ulkomailta, Suomessa**

alkavaan konkurssimenettelyyn kuuluu kuitenkin vain velallisen Suomessa oleva omaisuus.

Omistuksenpidätys- tai takaisinottoehto sitoo konkurssipesää eikä omaisuus kuulu konkurssipesään, jos ehdosta on sovittu ennen kuin omaisuuden hallinta on siirtynyt velalliselle eikä velallisella ole ollut oikeutta luovuttaa omaisuutta edelleen, liittyy sitä muuhun omaisuuteen tai muutoin määrätä omaisuudesta omistajan tavoin. Konkurssipesällä on oikeus sitoutua sopimukseen maksamalla erääntynyt kauppahinta korkoineen myyjälle. Konkurssipesä voi myös lunastaa omaisuuden maksamalla myyjän saatavan.

Jos omistuksenpidätys- tai takaisinottoehdosta on sen sijaan sovittu vasta omaisuuden hallinnan luovutuksen jälkeen tai jos velallisella on ollut oikeus luovuttaa omaisuus, liittyy se muuhun omaisuuteen tai muutoin määrätä siitä omistajan tavoin, ehto on konkurssipesää kohtaan tehoton ja omaisuus kuuluu konkurssipesään. Myyjän saatava on tässä tilanteessa konkurssissa valvottavaa velkaa.

Omaisuus, jonka väitetään kuuluvan sivulliselle, kuuluu konkurssipesään, jos sivullisen asema perustuu sellaiseen varallisuus- tai muuhun järjestelyyn, jolle annettu oikeudellinen muoto ei vastaa järjestelyn tosiasiallista sisältöä tai tarkoitusta, ja jos sellaista muotoa ilmeisesti käytetään täytäntöönpanon välttämiseksi tai omaisuuden pitämiseksi velkojien ulottumattomissa (KonkL 5:11). Pesänhoitajan toimivaltaan ei kuulu ottaa omaisuutta hallintaansa sivullisen hallusta vastoin tämän suostumusta. Pesänhoitajan tulee esittää sivulliselle vaatimus omaisuuden palauttamisesta konkurssipesään vapaaehtoisesti. Tarvittaessa pesänhoitajan tulee **nostaa** asiassa **kanne tuomioistuimessa**. Jos on pelättävissä, että sivullinen hukkaa tai siirtää omaisuutta edelleen, pesänhoitajan tulee välittömästi hakea tuomioistuimelta turvaamistoimenpidettä.

Konkurssivelalliselle kuulumaton sivullisen omaisuus tulee luovuttaa oikealle omistajalle, jos omistusoikeus esineeseen on riidattomasti selvitetty. Omistuksenpidätys- tai takaisinottoehdoin hankittua omaisuutta luovutettaessa on laadittava asianmukainen tilitys omaisuuden arvosta ja jäännösvelan määrästä. Luovutettu omaisuus on luetteloitava ja luovutuksesta on syytä pyytää kuitti.

Kulttuuriaineistojen tallentamisesta ja säilyttämisestä annetun lain mukaan painotuotteiden ja tallenteiden valmistajan, levittäjän tai julkaisijan on luovutettava painotuote tai tallenne Kansalliskirjastoon säilytettäväksi. Lain 25 §:n mukaan luovutusvelvollisen konkurssipesä on velvollinen täyttämään velalliselle kuuluvan luovutusvelvollisuuden.

3.3

Pankkitilit, luottokortit, kassa ja avaimet

Pesänhoitajan on välittömästi konkurssin alkamisen jälkeen poistettava tilien käyttöoikeus ja kerättävä luottokortit pois konkurssivelalliselta ja

tämän edustajilta. Jos kaikkia kortteja ei heti saada kerättyä, pesänhoitajan on estettävä luottokorttien käyttö ilmoittamalla konkurssin alkamisesta luottokortin myöntäjälle. **Pesänhoitajan tulee ohjeistaa konkurssissa oleva luonnollinen henkilö ohjaamaan konkurssin alkamisen jälkeiseltä ajalta kertyvät palkat ja muut konkurssipesään kuulumattomat suoritukset jollekin muulle kuin konkurssipesään kuuluvalle pankkitilille.**

Konkurssivelallisella olevat varat on yleensä talletettava yhdelle konkurssipesän tilille, jolle konkurssipesän koko rahaliikenne keskitetään. Konkurssipesälle on avattava oma tili, vaikka olisi ilmeistä, että konkurssimenettely tulee raukeamaan. Jos pesänhoitaja lopettaa konkurssivelallisen tilin, hänen on varmistettava, että tilille tulevat varat ohjataan konkurssipesälle avatulle tilille.

Pesänhoitajan on tarkastettava velallisen kassa ja nimettävä kassasta vastaava henkilö taikka tarvittaessa otettava kassa haltuunsa. Pesänhoitajan on pyrittävä ohjaamaan pesän rahaliikenne pankkitilin kautta ja pitämään kassavarat mahdollisimman pieninä. Hänen on otettava haltuunsa avaimet ja kulkukortit velallisen tiloihin, jos velallista tai tämän edustajaa ei ole toiminnan jatkamisen tai muun syyn vuoksi tarpeellista päästää tiloihin.

3.4

Kirjanpitoaineiston haltuunotto

Pesänhoitajan on otettava haltuunsa konkurssivelallisen kirjanpito sekä muut konkurssivelallisen hallinnollista ja taloudellista asemaa koskevat asiakirjat. Näitä ovat mm. yhtiökokousten ja hallituksen kokousten pöytäkirjat, rahoitussopimukset sekä olennaiset liiketoimintaan liittyvät sopimukset.

Pesänhoitajan on huolehdittava myös konkurssivelallisen tietojärjestelmiin sisältyvien kirjanpitoaineistojen, ohjelmistojen, tietokantojen ja muiden yritystä koskevien tietojen haltuunotosta. Pesänhoitajan on pyrittävä estämään näiden tietojen hävittäminen tai muuttaminen. Tarvittaessa pesänhoitajan tulee otattaa uudet varmuuskopiot.

Pesän haltuunotossa on selvitettävä, mihin yrityksen tietojärjestelmiin (taloushallinto, pankkiyhteydet) henkilökunnalla on käyttöoikeudet ja tarvittaessa ryhdyttävä toimiin oikeuksien poistamiseksi tai rajoittamiseksi.

Jos velallisen kirjanpito on luotettavan ulkopuolisen kirjanpitäjän hallussa, pesänhoitaja voi sopia, että tämä edelleen säilyttää kirjanpitoa hallussaan konkurssipesän lukuun. Konkurssipesällä on oikeus saada sivullisen hallussa oleva kirjanpitoaineisto korvaamalla aineiston toimittamisesta aiheutuvat kustannukset (KonkL 9:3.2). Sähköisessä muodossa olevan kirjanpidon tulostamisesta paperille on lisäksi maksettava tulostuskustannukset. Sivullisella ei ole pidätys-oikeutta hallussaan olevaan velallisen kirjanpitoaineistoon.

Haltuun otetusta asiakirja-aineistosta on tehtävä luettelo. Luettelosta on selvittävä vähintään kansio- tai kotelotasolla, mitä ja mihin aikaan kohdistuvia asiakirjoja kansio tai kotelo sisältää. Luetteloa voidaan käyttää konkurssimenettelyssä myöhemminkin esim. luovutettaessa asiakirjoja vero- tai poliisiviranomaiselle. Velallisen kirjanpidon loppuunsaattamista ja konkurssihetken välitilinpäätöstä on käsitelty suosituksessa 10.

3.5

Aineettomien oikeuksien selvittäminen

Aineettomat oikeudet saattavat olla huomattavan arvokkaita ja pesänhoitajan tulee kiinnittää niiden haltuunottoon erityistä huomiota. Pesänhoitajan on pyrittävä varmistamaan, että konkurssipesään kuuluvat aineettomat oikeudet pysyvät konkurssipesän hallussa.

Pesänhoitajan tulee selvittää ne velallisen sopimukset, jotka koskevat immateriaalioikeuksia ja joiden perusteella lähtökohtaisesti ratkaistaan, ovatko oikeudet luovutettavissa edelleen. Tällaisia voivat olla esimerkiksi tekijänoikeudet, patentit, hyödyllisyysmallit ja tavaramerkit. Pesänhoitajan on tarvittaessa käytettävä tietojen ja omaisuuden selvittämisessä ja haltuunotossa asiantuntijoita.

Tietokoneohjelmistojen osalta pesänhoitajan tulee selvittää yrityksessä käytetyt valmisohjelmat tai yritykselle räätälöidyt ohjelmat, ohjelmistoja koskevat käyttö- tai omistusoikeudet ja niiden siirtokelpoisuus. Korkein oikeus on käsitellyt valmisohjelmien siirtokelpoisuutta ratkaisussaan KKO 2003:88.

Jos tietokoneohjelma ja siihen välittömästi liittyvä teos on luotu täytettäessä työsuhteesta johtuvia tehtäviä, tekijänoikeus tietokoneohjelmaan ja teokseen siirtyy työnantajalle tekijänoikeuslain 40 b §:n mukaisesti. Tällöin tietokoneohjelma kuuluu työnantajan konkurssipesään ja se on edelleen luovutettavissa.

Pesänhoitajan on pyrittävä saamaan haltuunsa velallisen omistamien tietokoneohjelmien lähdekoodit, dokumentaatiot ja salasanat. Haltuunoton varmistamiseksi velallisen tiedostoista on yleensä syytä ottaa varmuuskopio mahdollisimman pian konkurssin alkamisen jälkeen.

Velallisen asiakasrekistereillä, asiakassopimuksilla samoin kuin muillakin velallisen toimintaan liittyvillä tiedoilla (esimerkiksi tuotteen valmistuskaavalla, rakennepiirustuksilla tai ohjeilla) saattaa tietyissä tilanteissa olla varallisuusarvoa. **Asiakasrekisterin haltuunotossa ja käsittelyssä on kuitenkin otettava huomioon luonnollisen henkilön henkilötietojen käsittelyä koskevat henkilötietolain rajoitukset. Arkaluontoisten henkilötietojen käsittely on henkilötietolain 11 §:n mukaan pääsääntöisesti kielletty.**

3.6

Ulosmitattu omaisuus

Ennen konkurssin alkua käynnistynyt ulosottomenettely keskeytyy konkurssin alkaessa ja ulosottoviranomainen luovuttaa ulosmitatun omaisuuden ja mahdollisesti kertyneet varat konkurssipesälle. Ulosottomenettelyä voidaan kuitenkin konkurssipesän vaatimuksesta jatkaa pesän lukuun. Jos ulosmitatun omaisuuden myynnistä on jo kuulutettu ennen konkurssin alkamista, ulosottomenettely jatkuu konkurssista huolimatta, jollei konkurssipesä vaadi sen keskeyttämistä (KonkL 3:6.1).

4

VELALLISEN POSTI JA MUUT LÄHETYKSET

Pesänhoitajan on huolehdittava siitä, että hän saa haltuunsa velallisen liiketoimintaan liittyvän postin ja muut viestit (KonkL 4:4). Postin osalta tulee joko ilmoittaa postiyritykselle, että posti toimitetaan jatkossa pesänhoitajalle tai huolehtia siitä, että pesänhoitaja saa riittävän selon velallisen toimitiloihin edelleen toimitettavasta postista.

Pesänhoitajalla ei ole oikeutta velalliselle tai tämän edustajille osoitettuihin henkilökohtaisiin viesteihin. Tällaisten viestien saapumisesta on joko ilmoitettava vastaanottajaksi merkitylle henkilölle, toimitettava viesti edelleen hänelle tai palautettava lähettäjälle. Jos pesänhoitaja on erehdyksessä avannut velalliselle henkilökohtaisesti kuuluvan viestin, hänen on keskeytettävä viestin lukeminen heti kun viestin luonne käy selville.

Velallisen työntekijöiden kanssa on pyrittävä sopimaan menettelytavoista, joilla pesänhoitaja saa tarpeellisen selon velallisen taloudelliseen toimintaan tai konkurssipesän selvittämiseen liittyvistä viesteistä. Työntekijöiden sähköpostiviestien osalta pesänhoitajaa koskevat samat yksityisyyden suojasta työelämässä annetussa laissa (759/2004) säädetyt oikeudet ja velvollisuudet kuin työnantajaa. Pesänhoitajan on kehotettava velallisen edustajia ja työntekijöitä ohjaamaan henkilökohtaiset viestinsä muualle kuin **velallisen** sähköpostiosoitteisiin.

5

SUOJAAMINEN, VARTIOINTI JA ASIAKIRJOJEN SÄILYTTÄMINEN

Pesän omaisuus, joka voi sään vaikutuksesta tai muusta ulkoisesta syystä vahingoittua, on suojattava tarkoituksenmukaisesti. Pesänhoitajan on tarvittaessa huolehdittava omaisuuden siirtämisestä ja keräämisestä yhteen paikkaan.

Pesänhoitajan on järjestettävä omaisuudelle tarpeellinen vartiointi. Vartiointia ei kuitenkaan tarvitse järjestää, jos vartiointikustannukset ovat huomattavat vartioitavan omaisuuden arvoon verrattuna tai jos

anastamisvaaraa ei voida pitää merkittävänä. Jos aihetta on, pesänhoitajan tulee vaihdattaa toimistohuoneiden ja varastojen lukot.

Aineettomien oikeuksien ja liikesalaisuuksien suojaaminen saattaa edellyttää velallisen tietokoneiden ja -välineiden ottamista pois työntekijöiden hallusta, joidenkin tietoliikenneyhteyksien katkaisemista tai käyttöoikeuksien poistamista tai rajoittamista.

Jos velallinen toimintaa koskevissa säännöksissä on säädetty velvoite säilyttää määrääjän joitakin asiakirjoja tai tietoja, velvoite sitoo yleensä myös konkurssipesää. Tällainen velvoite on säädetty mm. kirjanpitolaissa, asianajajista annetussa laissa sekä laissa potilaan asemasta ja oikeuksista (potilastietolaki). Potilastietojen säilyttämisestä säädetään potilastietolain 12 §:ssä ja potilastietoasetuksen 22 ja 23 §:ssä. Pesänhoitajan tulee tarvittaessa selvittää yhdessä Valviran kanssa, voidaanko potilasasiakirjat siirtää säilytettäväksi esimerkiksi lääninhallitukseen tai terveyskeskukseen.

6

VAKUUTUKSET

Pesänhoitajan on selvitettävä konkurssipesän lakisääteiset vakuutukset ja muun vakuutusturvan riittävyys. Tarpeettomat vakuutukset on irtisanottava. **Työsuhdevakuutuksia on käsitelty suosituksessa 4.**

Jos vapaaehtoisia vahinkovakuutuksia ei ole tai ne ovat päättyneet, pesänhoitajan on otettava konkurssipesän lukuun konkurssipesän omaisuuden realisointiarvoon ja vahingonvaaraan nähden kohtuullinen vakuutusturva. Pesänhoitajan on selvitettävä, tuleeko entisen vakuutuksen jatkaminen edullisemmaksi kuin uuden vakuutuksen ottaminen. Tällöin konkurssipesä voi jatkaa voimassaolevaa vakuutusta ilmoittamalla siitä vakuutusyhtiölle. Samalla tulee selvittää, sisältyykö vastuuvakuutukseen ehto, jonka mukaan vakuutuksen on oltava voimassa sekä vahingon tapahtuessa että korvausta vaadittaessa. Jos vakuutuksessa on tällainen ehto, vakuutuksen voimassaoloa on syytä jatkaa ainakin tiedossa olevien vaatimusten esittämiseen asti.

Konkurssipesä voi nostaa henkilövakuutuksen pesälle takaisinostoarvoon, jos vakuutuksessa on takaisinosto-oikeus. Vakuutus-sopimuksissa saattaa olla ehtoja, jotka edellyttävät konkurssipesältä nopeaa vetoamista takaisinosto-oikeuteen. Jos edunsaajan hyväksi on kuitenkin sovittu peruuttamattomasta edunsaajamääräyksestä, ei pesä voi irtisanoa vakuutusta ja nostaa takaisinsaantiarvoa. Peruuttamattomalla edunsaajamääräyksellä varustetun henkilövakuutuksen vakuutusmaksut saattavat **myös** olla vakuutussopimuslain 56 §:ssä mainituin perustein peräytettävissä konkurssipesään. Konkurssipesä voi sopia sille taloudellista arvoa vailla olevan vakuutuksen siirtämisestä vakuutetulle itselleen.

Vakuutusyhtiö ei voi irtisanoa ajoneuvon liikennevakuutusta sen vuoksi, että vakuutuksenottaja on asetettu konkurssiin. Konkurssin ajalta liikennevakuutusmaksusta ja ajoneuvoverosta vastaa konkurssipesä. Konkurssipesä voi välttää maksut tekemällä ilmoituksen liikennekäytöstä poistamisesta vakuutusyhtiössä tai katsastustoimipaikassa. Ellei ilmoitusta tehdä tai ajoneuvoa myydä tai romuteta välittömästi konkurssin alkamisen jälkeen, pesänhoitajan on ilmoitettava vakuutusyhtiölle vakuutusvelvollisen muuttumisesta.

Kun konkurssipesä myy ajoneuvon, luovutetaan myynnin yhteydessä ajoneuvon kuuluvat rekisteröintiasiakirjat. Jos rekisteröintitodistus on kadonnut, katsastustoimipaikasta saa kirjallisella hakemuksella uuden rekisteröintitodistuksen.

Pesänhoitajan tulee tehdä ilmoitus ajoneuvoliikennerekisteriin ajoneuvon luovutuksesta myös siinä tapauksessa, että ajoneuvo on hävinnyt tai luovutettu ennen konkurssin alkamista tuntemattomaksi jääneelle henkilölle. Tällöin Ajoneuvohallintokeskukselle tehdään ilmoitus ajoneuvon luovutuksesta tuntemattomalle ja ilmoitukseen liitetään mahdollisimman tarkka kirjallinen selvitys luovutuksesta.

Jos pesänhoitaja päättää romuttaa ajoneuvon, tulee hänen toimittaa se Suomen Autokierrätys Oy:n (www.autokierratys.fi) viralliseen vastaanottopisteeseen romutettavaksi. Vastaanotto-piste päivittää tiedon ajoneuvon lopullisesta poistosta ajoneuvoliikennerekisteriin ja ajoneuvon vakuutus- ja vero-velvollisuus katkeaa romutuspäivään.

Rekisteriin tehty merkintä ajoneuvon luovuttamisesta, romuttamisesta tai liikennekäytöstä poistosta päättää konkurssipesän ajoneuvoverovelvollisuuden ja liikennevakuutuksen.

Tarkempia tietoja ajoneuvojen rekisteröinnistä, vakuuttamisesta ja verotuksesta saa Ajoneuvohallintokeskuksen internetsivuilta www.ake.fi.

7 SOPIMUKSET

Konkurssin vaikutuksesta velallisen sopimukseen on määräyksiä sekä konkurssilaisissa että useissa erityislaeissa. KonkL 3:9:n mukaan konkurssisaatava, joka ei ole eräännytynyt, katsotaan konkurssissa eräänntyneeksi velkojan ja velallisen välisessä suhteessa.

Pesänhoitajan on selvitettävä velallisen voimassa olevat sopimukset ja irtisanottava ne sopimukset, jotka eivät ole konkurssipesän hoidon ja realisoinnin kannalta tarpeellisia. Monissa erityislaeissa on nimenomaiset säännökset sopimusten päättämisestä konkurssi-

tilanteessa. Tällaisia ovat mm. työsopimuslain 7:8 ja työsuhdeasunnon osalta 13:5, merimieslain 3:43, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 18 §, kauppalain 63 §, asumis-oikeusasunnoista annetuin lain 33 §, asuntohuoneiston vuokrauksesta annetun lain 49 §, liikehuoneiston vuokrauksesta annetun lain 39 §, maanvuokralain 19 §, asuntokauppalain 14 §, perintökaaren 24:6, viestintämarkkinalain 73 § ja kauppa-edustajista ja myyntimiehistä annetun lain 24 §.

Jos sopimuksen päättämisestä ei ole säännöksiä erityislaissa, konkurssipesällä on **KonkL 3:8:n mukaan** oikeus jatkaa konkurssin alkaessa voimassa olleita sopimuksia. Sopimuskumppanilla ei ole konkurssin alettua oikeutta purkaa sopimusta velallisen sopimusrikkomuksen johdosta, jos pesä pystyy täyttämään omat sopimusvelvoitteensa. Konkurssipesän tulee sopimuskumppanin pyynnöstä kohtuullisessa ajassa ilmoittaa, sitoutuuko se sopimukseen sekä asettaa vaadittu vakuus sopimuksen täyttämistä. Jos konkurssipesä jatkaa sopimusta, se on massavelkaisessa vastuussa konkurssin alkamisen jälkeen syntyvistä sopimusvelvoitteista.

Jos konkurssi alkaa kesken kestovelkasuhteen (esimerkiksi vuokrasuhteen) maksukautta, maksukauden vastike jaetaan massavelkaan ja valvottavaan velkaan siten, että asettamispäivän jälkeiseltä ajalta kertyvä vastike on massavelkaa ja sitä edeltävältä ajalta valvottavaa velkaa. **Eräitä kestovelkasuhteita jatkettaessa pesänhoitajan voi olla tarpeen selvittää tai pyytää toimittajaa selvittämään toimitusten määrä konkurssin alkaessa, esimerkiksi lukemalla kulutusta osoittava mittari.**

Pesänhoitajan tulee ottaa selvää heti konkurssin alettua, onko velallisella keskeneräisiä toimituksia tai tilauksia. Pesänhoitaja selvittää yhdessä velallisen ja suurimpien velkojien kanssa, kannattaako konkurssipesän jatkaa velallisen liiketoimintaa. Jos velallisen ilmoituksen- tai luvanvaraista liiketoimintaa päätetään jatkaa, pesänhoitajan tulee huolehtia siitä, että konkurssipesä tekee tarpeelliset ilmoitukset tai hankkii toimiluvan. Säännöksiä, joissa säädetään konkurssipesän oikeudesta jatkaa velallisen luvanvaraista liiketoimintaa, ovat mm. laki televisio- ja radiotoiminnasta 13 §, laki radiotaajuuksista ja telelaitteista 11 §, valmisteverotuslaki 8 §, asetus kunniamerkkien valmistuksesta ja kaupasta 6 §, laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 3 §, lääkelaki 50 §, laki kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä 19 §, ampuma-aselaki 24 §, ajokorttiasetus 44 §, asetus luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä 17 §, laki kaupallisista tavarakuljetuksista tiellä 26 §, taksiliikennelaki 23 §, maa- ja metsätalousministeriön asetus maitokiintiöistä 15 § ja maa-ainelaki 16 a §.

8

OIKEUDENKÄYNNIT

Pesänhoitajan on selvitettävä heti konkurssin alettua velalliselta, tämän palveluksessa olevilta, avustajilta ja velallisen asiakirjoista, onko velallisella vireillä olevia oikeudenkäyntejä **tai muita viranomaismenettelyjä**.

Pesänhoitajan tulee jatkaa oikeudenkäyntiä, jos se on pesän kannalta tarkoituksenmukaista. Pesänhoitajan on tarvittaessa pyydettävä määräpäivän siirtämistä selvittääkseen velkojien kannan oikeudenkäynnin jatkamiseen ja mahdolliseen kuluvastuuseen.

Ennen konkurssiin asettamista kertyneet velallisen **omat oikeudenkäyntikulut** ja **velallisen** maksettavaksi tuomittavat vastapuolen oikeudenkäyntikulut ovat konkurssissa valvottavaa velkaa. Jos konkurssipesä jatkaa oikeudenkäyntiä, se on massavelkaisessa vastuussa vain konkurssin alkamisen jälkeen kertyvistä omista **oikeudenkäyntikuluistaan** ja **konkurssipesän** maksettavaksi tuomitavista vastapuolen **oikeudenkäyntikuluista**. Pesänhoitajan **on syytä** pyytää tuomioistuinta määräämään ratkaisussaan, miltä osin konkurssipesä on vastuussa oikeudenkäyntikuluista.

Jos pesä päättää olla jatkamatta oikeudenkäyntiä, pesänhoitajan on ilmoitettava päätöksestä viipymättä velalliselle, jotta tämä voi halutessaan jatkaa oikeudenkäyntiä. Velalliselle on varattava mahdollisuus tutustua asiaan ja asiakirjoihin. Pesänhoitajan on huolehdittava siitä, ettei oikeudenmenetyksiä tapahdu aikana, jonka velallinen tarvitsee asiaan perehtymiseen.

9

YMPÄRISTÖASIAT

Tässä luvussa on kuvattu konkurssipesän ympäristövastuita suosituksen allekirjoitushetkellä 16.6.2009 voimassa olevien lakien ja tuomioistuinratkaisujen pohjalta. Ympäristön pilaantuminen on voinut tapahtua pitkän ajan kuluessa, ja ympäristövastuuta koskeva lainsäädäntö on saattanut tänä aikana muuttua. Konkurssivelallisen, konkurssipesän ja luovutuksen saajan vastuu voi määräytyä toisin kuin alla on kuvattu, jos ympäristön pilaantuminen on tapahtunut ennen nyt voimassa olevien lakien voimaantuloa.

9.1 Jätteet ja ongelmajätteet

Pesänhoitajan tulee huolehtia siitä, että velallisen hallitsemisissa tiloissa tai alueella olevat irtaimet jätteet ja ongelmajätteet toimitetaan asianmukaisesti käsiteltäviksi jätelain 6 §:n edellyttämällä tavalla. Konkurssipesä on jätelain 3 § 1 momentin tarkoittamana jätteen haltijana massavelkaisessa vastuussa jätteen asianmukaisesta käsittelystä (KHO 2003:51).

Konkurssipesä voi pyrkiä sopimaan konkurssipesään kuuluvan omaisuuden ostajan kanssa siitä, että tämä ottaa vastuulleen jätteiden toimittamisen käsiteltäväksi. Jos konkurssipesä ei pysty huolehtimaan jätteiden asianmukaisesta käsittelystä, pesähoitajan on ilmoitettava asiasta velallisen käyttämän toimitilan tai kiinteistön omistajalle taikka ympäristönsuojeluviranomaiselle, jotta nämä voivat huolehtia jätteiden käsittelyn järjestämisestä.

9.2

Pilaantunut maaperä ja pohjavesi

Ympäristönsuojelulain 75 §:n mukaan se, jonka toiminnasta on aiheutunut maaperän tai pohjaveden pilaantumista, on velvollinen puhdistamaan maaperän ja pohjaveden. Vallitsevan tulkinnan mukaan konkurssipesä ei olisi massavelkaisessa vastuussa velallisen toiminnassa aiheutuneesta maaperän tai pohjaveden pilaantumisesta. Jos konkurssipesä jatkaa ympäristöä pilaavaa toimintaa, se saattaa joutua vastuuseen myös ennen konkurssin alkamista tapahtuneesta maaperän tai pohjaveden pilaantumisesta.

Kun konkurssipesä myy pilaantuneen maa-alueen, ostaja voi joutua ympäristönsuojelulain 75 §:n nojalla vastuuseen alueen ennallistamisesta jos ostaja tiesi tai tämän olisi pitänyt tietää maaperän tai pohjaveden pilaantumisesta. Konkurssipesä on pilaantunutta aluetta myydessään ympäristönsuojelulain 104 §:n mukaan velvollinen antamaan ostajalle käytettävissään olevat tiedot alueella harjoitetusta toiminnasta sekä maaperän ja pohjaveden pilaantumisesta.

9.3

Vastuu ympäristövahingosta

Ympäristövahinkojen korvaamisesta annetun lain 1 §:n mukaan ympäristövahinkona korvataan tietyllä alueella harjoitetusta toiminnasta aiheutunut vahinko, joka on ympäristössä aiheutunut mm. veden tai maaperän pilaantumisesta. Lain 7 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan korvausvelvollisuus on sillä, jonka harjoittamasta toiminnasta ympäristövahinko johtuu. Vallitsevan tulkinnan mukaan konkurssipesä ei olisi massavelkaisessa vastuussa velallisen toiminnassa aiheutetusta ympäristövahingosta. Jos konkurssipesä jatkaa velallisen harjoittamaa, veden tai maaperän pilaavaa toimintaa, konkurssipesä voi joutua massavelkaiseen vastuuseen myös velallisen aiheuttamasta ympäristövahingosta. Jos konkurssipesä myy ympäristövahingon aiheuttaneen toiminnan, ostaja voi joutua ympäristövahinkojen korvaamisesta annetun lain 7 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan vastuuseen ympäristövahingosta, jos tämä toiminnan saadessaan tiesi tai tämän olisi pitänyt tietää vahingosta.

10

**LUVANVARAISTA LIIKENNETTÄ HARJOITTAVAN
VASTUISTA ANNETTU TAKAUS**

Kaupallisista tavarakuljetuksista tiellä annetun lain ja luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun asetuksen mukaista luvanvaraista tavara- tai henkilöliikennettä harjoittaneen velallisen vastuista on saatettu antaa takaus (ns. toimintatakaus). Takaus on annettu liikenneluvan mukaisen toiminnan aiheuttamien velkojen maksamisen vakuudeksi. **Takausta säilytetään velallisen kotipaikan lääninhallituksessa. **Takaus** ei kuulu konkurssipesään eikä siitä kertyviä varoja voida käyttää konkurssipesän massavelkojen kattamiseen. **Konkurssi ei eräännytä velkojan saatavaa suhteessa takaajaan eikä takaajalla ole takauksesta ja vierasvelkapanntauksesta annetun lain 21 ja 22 § nojalla velvollisuutta maksaa erääntymätöntä toimintatakauksen kattamaa velkaa. Saman lain 26 § 3 momentin perusteella takaajalla on kuitenkin oikeus maksaa erääntymätön velka. Takaajan suostumuksella pesänhoitaja voi siten maksaa konkurssimenettelyn yhteydessä takauksen kattamat velat riippumatta siitä, onko velkojan saatava erääntynyt suhteessa takaajaan. Lakiin tai asetukseen ei sisälly määräyksiä siitä, miten takaus jaetaan velkojille.****

Konkurssiasiain neuvottelukunta suosittelee, että pesänhoitaja huolehtii toimintatakauksen perimisestä ja jakamisesta velkojille konkurssimenettelyn ohessa, **jos velkojien saatavat on pystytty pesänhoitajan käsityksen mukaan riittävän luotettavasti selvittämään.**

Pesänhoitaja voi **täysimittaisessa konkurssimenettelyssä ottaa vastaan** takaajalta suorituksen velkojien lukuun ja jakaa varat velkojille **vahvistetun jakoluettelon mukaan** (KKO 2000:76).

Konkurssiasiain neuvottelukunnan käsityksen mukaan pesänhoitaja voi ottaa vastaan takaajan suorituksen ja jakaa varat velkojille myös raukeavassa konkurssissa. Varojen vastaanottaminen ja jakaminen ei kuitenkaan kuulu varsinaiseen pesänhoitotehtävään vaan pesänhoitaja toimii tässä tilanteessa suoraan takaajan ja velkojien lukuun. Raukeavassa konkurssimenettelyssä pesänhoitajaa jakaa takauksen perusteella saadut varat velkojille velallisen vahvistaman pesäluettelon mukaisesti.

Takauksen perusteella saadut varat jaetaan vain niille velkojille, joiden saatava on syntynyt liikenneluvan mukaisessa toiminnassa. Pesänhoitaja ei voi veloittaa toimintatakauksen aiheuttamaa työtä ja kuluja pesästä, mutta hän voi kattaa kulunsa ja ottaa kohtuullisen palkkion päältä takauksesta.

11 TYÖSOPIMUSTEN IRTISANOMINEN JA PALKKATURVA-ASIOIDEN HOITAMINEN

Pesänhoitajan ensimmäisiä tehtäviä on työsuhteiden irtisanominen ja palkkaturva-asioiden hoitaminen. Näitä on käsitelty tarkemmin suosituksessa 4.

Helsingissä 1. päivänä syyskuuta 2004

Matti Nenonen
puheenjohtaja

Harri Hämäläinen
sihteeri

Muutokset hyväksytty

Helsingissä 16. päivänä kesäkuuta 2009

Kari Harju
puheenjohtaja

Harri Hämäläinen
sihteeri